

Jumalateenistus Nõos R, 25.12.20 kell 11.00, I jõulupüha

Lektsioonid: Js 52:7–10; Hb 1:1–3

Pihikõne: peapiiskopi jõululäkituse alusel

Jutlus: Jh 1:1–14

Laulud: 38 (1–2); 23 (1–2, 3); 32A (1–3); 29 (1–3)

Alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal. Seesama oli alguses Jumala juures. Kõik on tekkinud tema läbi ja ilma temata ei ole tekkinud midagi. Mis on tekkinud tema kaudu, oli elu, ja elu oli inimeste valgus. Ja valgus paistab pimeduses, ja pimedus ei ole seda omaks võtnud. Oli Jumala läkitatud mees, nimega Johannes, see pidi tunnistust andma, tunnistama valgusest, et kõik hakkaksid tema kaudu uskuma. Tema ise ei olnud valgus, vaid ta pidi tunnistama valgusest. Tõeline valgus, mis valgustab iga inimest, oli maailma tulemas. Ta oli maailmas, ja maailm on tekkinud tema läbi, ja maailm ei tundnud teda ära. Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud teda vastu. Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalla saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad tema nimesse, kes ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast. Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde.

Jälle kord on kirikuaasta jutlusetekstid Uuest Testamendist. Ja jälle kord on I jõulupüha jutlusetekst Jh 1. peatüki algusest. Oma olemuselt on see ettelõetud kirjakoht nagu poeem või hümn, pigem pidulikuks deklameerimiseks kui informatiivseks teadaandeks nagu paljud teised Piibli kirjakohtad.

Ometi on tegemist ülimalt sisutiheda tekstiga ja varasemal aastail, mil see kirjakoht on jutluse aluseks olnud, on seda ka saadud siit ja sealt nurgast lahata. Tänavu tuli mulle mõte, et seda Johannese hümnit võiks käsitleda kogu Piibli kokkuvõttena. Isegi Jumala õndsusloo kokkuvõttena, kuna Piibel on vaadeldav ju sellenagi.

On öeldud, et alguses oli Sõna ja Sõna oli Jumala juures ja Sõna oli Jumal. Küllap teate, et kreekakeelset sõna *logos*, mis siin on tõlgitud 'Sõnaks', võib tõlkida ka mitut muud moodi: peale 'sõna' veel 'arv' või 'arvutus', 'täendus' või 'mõte', 'mõistus' või 'aru'. Ja küllap on neid tähendusvarjundeid veel. Kuid kõik nad on seotud mingi mõistusliku tähendusega, nende taga on intellekt.

Ühesõnaga, *logos* peab siin tähendama mingit kosmilist printsiipi, mille taga on keegi, kes tunneb universumi seaduspärasusi läbi ja lõhki. Nii hästi, nagu seda tunneb vaid universumi ehitaja ise, Looja Jumal. Seepärast võime siin kohe mõelda Piibli esimestele salmidetele, kus Jumal hakkab maailma looma ja ütleb esimesed sõnad: „Saagu valgus!” Ja, nagu teame, valgus ka sai olema.

Nõnda, kui mõtleme Johannese evangeeliumi algusele ja 1Ms algusele, näeme, et siin kõneldakse kolmest entiteedist: Looja Jumalast, Sõnast ja valgusest. Meie, kes kristlastena tunneme õpetust Kolmainsusest, võime ju mõelda, et siin ongi koos Kolmainsuse isikud: Looja Jumal kui Isa, Sõna kui Poeg ja valgus kui Püha Vaim.

Kuid Jumala esimeste sõnadega algab ajalugu, kuus loomispäeva ja seitsmes päev puhkuseks. Jh kinnitab salmis 3: „Kõik on tekkinud tema läbi ja ilma temata ei ole tekkinud midagi.“ Jh lubab meil mõista, et kogu oleva tekkimine on toimunud nii Jumala kui ka Sõna läbi, seega võib Loojaks pidada ka Poega.

Kuid Jh järgmisi sõnu võib tõlkida ka veidi teisiti kui on kirjas meie kehtivas piiblitõlkes. Nimelt nii: „Kõik on tekkinud tema läbi ja ilma temata ei ole tekkinud midagi, mis on tekkinud. Temas oli elu, ja elu oli inimeste valgus.“ Seda elu, kes oli Jumalas ja sai inimeste valguseks, võib seega tõepoolest pidada Pühaks Vaimuks, kes pole ise loodud, kuid on saanud inimeste valguseks.

Sest kui mõtleme juba loodud ja pattulangenud maailma peale, siis peab olema mingi printsiip, mille kaudu Jumal end pattulangenud maailmale ilmutab. Valgus, vaimne valgus, või Püha Vaim sobib selle mõistmiseks ju väga hästi.

Teame küll, et Püha Vaim valati koguduse peale alles pärast Jeesuse taevaminekut nelipühapäeval Jeruusalemmas, kuid Vaimu andis Jumal oma rahvale ka varem: üks tuntumaid kohti VT-s selle

kohta on 4Ms 11, kus rahva vanemad räägivad prohvetlikult, Vaimu ajal.

Vaimu andis Jumal ka paljudele oma valitud prohveteile, keda ta saatis oma väljavalitud rahvast Iisraeli manitsema ja kinnitama. Kuidas teisiti kui Vaimu ajal, Jumala vaimulikust valgusest valgustatuna said prohvetid Moosesest, Joosuast ja Saamuelist kuni Sakarja, Taanieli ja Malakini oma sügavat sõnumit kõnelda!

Seepärast ütlebki Johannes meie kirjakohas: „Ja valgus paistab pimeduses.“ Kuid lisab kohe juurde: „...ja pimedus ei ole seda omaks võtnud.“ Tõepoolest, võib küsida retooriliselt: kas siis inimesed, kellele Jumal prohvetite kaudu oma Vaimu valgust jagas, võtsid sellest õppust ja muutsid oma elu selle kohaselt? Ja võib kohe ka vastata: ei võtnud! Pimedus, mis patu tõttu inimeste südames nende üle valitses, ei lasknud neil Jumala valgust Vaimu antusena siiski omaks võtta.

Ent nüüd, meie kirjakohta 6. salmis hakkab evangelist Johannes kõnelema läkitatud mehest, kelle nimi on Johannes. Muidugi mõista ei kõnele ta iseendast, vaid Ristija Johannesest, kes on kindlasti käsitletav ka viimase prohvetina enne Õnnistegija sündi.

Johannes ütleb: „Tema ise ei olnud valgus, vaid ta pidi tunnistama valgusest.“ Eelneva taustal võime seda lauset mõista ju nii, et Ristija Johannes ise polnud jumalikku päritolu, kuid ta pidi tunnistama kellestki, kes seda oli.

Kui mõnel tekitab nüüd küsimus, kuidas Ristija Johannes Pühast Vaimust tunnistas – sest enne nimetasin valguseks ju Püha Vaimu –, siis vastuse annab meile ka siin evangelist Johannes. Ta ütleb: „Tõeline valgus, mis valgustab iga inimest, oli maailma tulemas.“

Nagu näeme, kõneleb Johannes nüüd järsku „tõelisest valgusest“, mis valgustab iga inimest. Varem, kui Püha Vaim valgustas prohveteid, et nood saaksid inimestele Jumala tahtmist edasi anda, oli tegemist siiski n-ö lokaalse nähtusega: Jumal andis oma Vaimu inimestele teatud ülesannete täitmiseks, kuid mitte universaalselt.

Nüüd aga kuulutas Ristija Johannes justnimelt universaalset valgust, universaalset Vaimu, mis valgustab iga inimest. Just nii, nagu seda teeb meie Õnnistegija Issand Jeesus Kristus, kelle sünnipüha me täna tähistame.

Ja kuidas teisiti kui Õnnistegija kirjeldusena saakski võtta evangelist Johannese järgnevaid ridu salmides 10–13: „Ta oli maailmas, ja maailm on tekkinud tema läbi, ja maailm ei tundnud teda ära. Ta tuli omade keskele, ent omad ei võtnud teda vastu. Aga kõigile, kes tema vastu võtsid, andis ta meelevalla saada Jumala lasteks, neile, kes usuvad tema nimesse, kes ei ole sündinud verest, ei liha tahtest, ei mehe tahtest, vaid Jumalast.“

Sõna, kelle läbi maailm oli tekkinud, oli nüüd maailma tulnud. Jeesus Kristus oli sündinud Naatsareti puusepa kasupojana neitsi Maarjast. Kuid maailm ei tundnud seda Jeesust Jumala Pojana, Sõnana, kes on pärit Jumala juurest ja olnud lausa maailma Looja. Omad, st lihast ja luust inimesed, nagu Jeesus isegi, ei võtnud Teda Jumala Pojana, Messiana, Kristusena vastu, ehkki Ta oli seda.

Ent siiski oli, tänu kõigeväelise Jumala armule, inimesi, kes tolle Jeesuse siiski Kristusena vastu võtsid. Küllap oli siin tegev Jumala Püha Vaim, kes juba varem valgusena maailmas tegutses, valgustades mõnede inimeste südant ka Kristuse vastuvõtmiseks.

Ja kõik, kes usuvad, et Naatsareti Jeesus on Jumala Poeg, on uuesti sündinud. Mitte enam emahust, vaid nüüd justnimelt Pühast Vaimust, Jumala valgusest valgustatuna, kui soovite. Ja neid usklikke nimetab Jumal oma lasteks – milline arm!

Kas meiegi võime enda kohta mõelda, et oleme uuesti sündinud ja saanud Jumala lasteks? Jah, muidugi! Ka meie oleme ju ristitud ja tunnistanud Kolmainsuse oma Issandaks!

Kirik selles nähtavas maailmas on muutunud paratamatult argisemaks ja igapäevasemaks, sest kiriku moodustavad ju needsamad inimesed, kes elavad teiste keskel. Ja kirikuhood on sarnased teiste hoonetega, mis on ehitatud inimkätega. Küllap on seetõttu argisemaks ja igapäevasemaks muutunud ka arusaamine Jumalast – Isast, Pojast ja Pühast Vaimust.

Kuid see ei tähenda, et Jumal on argine ja igapäevane! Vahel laseb ta ennast paista mitteargises ja ebatavalises valguses. Üks neist aegadest, mil see juhtub, ongi jõulupühad. Sest vaatamata segadustele ühiskonna ja üksikinimese elus, on jõulu-aeg ikka eriline. Sest Jumal kõneleb inimestega siis erilisel viisil, andes neile oma Vaimu, oma valgust enam südamesse kui muidu.

Ja ma võingi oma tänase jutluse lõpetada piduliku hüüdega, millega lõpetab oma suurejoonelise

hümni või poemi ka evangelist Johannes: „Ja Sõna sai lihaks ja elas meie keskel, ja me nägime tema kirkust nagu Isast Ainusündinu kirkust, täis armu ja tõde.“

Kristus on sündinud! Sõna on tõepoolest lihaks, kaduvaks inimeseks saanud, kuid seeläbi ka kaduvuse võitnud! Kristus on meie keskel elanud ja tema kaasaegsed on oma tunnistused tema kirkusest jätnud ka meile kinnituseks! Ning see kirikus, see valgus, see Vaim, mis aitab meil liikuda meie elus Jumala poole, on täis armu ja tõde! Ja see arm ja tõde on saanud reaalsuseks ka meie elus ning mitte keegi ei võta meilt seda ära!

Aamen.